

ind i Kirkens Udvikling føler jeg for min Del, at jeg skylder ikke blot den Rigsdag, som sidder, men den skiftende Rigsdag gennem Aarene en stor Tak. Den danske Rigsdag har jo egentlig talt ikke grebet ind i Kirkens Udvikling, uden at den har været nødt dertil af Omstændighederne. Den gjorde det med Hensyn til Sognebaandsløsningen. Det var en Bevægelse, som var vokset op ude i Kirkefolket, ganske vist i mindre Kredse, men dog med en saadan Styrke, at Bølgerne naaede ind til Rigsdagen, som fandt, at den ved at give Sognebaandsløsningen fri øvede en Retfærdighedshandling mod enkelte Menneskers personlige Opfattelse af den kristne Tro. Vi vide alle — som det ogsaa blev fremhævet af det ærede Medlem fra Hillerød (Dinesen) —, at det var paa Grund af ydre kirkelige Forhold, som utvivlsomt havde nogen politisk Oprindelse, men dog vare rent kirkelige i deres Karakter, at Rigsdagen kom til at vedtage Valgmenighedsloven. Jeg vil gerne gøre en Bemærkning i den Anledning til det ærede Medlem fra Kerteminde (Edvard Larsen), som havde Ordet i Dag og omtalte Valgmenighederne paa en Maade, som lød underligt i mine Øren, idet han nemlig sagde, at det havde vist sig, at Valgmenighederne ikke vare nogen Fare for Folkekirken, at Folkekirken ikke behøvede at være bange for dem. Jeg vil gerne sige til det ærede Medlem og andre ærede Medlemmer, at jeg tror, at vi se rigtigere paa Valgmenighederne, naar vi sige, at de have gjort et stort Indskud til Folkekirken, saaledes at de i Virkeligheden have været en Styrkelse af Folkekirken langt mere end en Fare for den. Vi maa hellere se saaledes derpaa, at Lægfolk og Præster gennem den kirkelige Udvikling, der her har udfoldet sig, have givet et Indskud, som har haft Værdi for Folkekirken som Helhed, skønt Udviklingen kun omfatter forholdsvis faa Kredse, som det blev nævnt: 20 Valgmenigheder og 5 Frimenigheder, som aandelig talt ere Valgmenighedens Børn. Dette er jo i og for sig ikke nogen Modsigelse af det ærede Medlem fra Kerteminde's Udtalelser, men en Supplering deraf, som giver en rigtigere Vurdering af Valgmenighedernes Stilling her i Landet. Men jeg tænker egentlig, at da den danske Rigsdag gav Valgmenighedsloven, anede maaske de færreste af dem, der stemte derfor, hvilken Udvikling der vilde komme. Jeg har i alt Fald talt med Rigsdagsmænd fra den Tid, som stemte for Loven

med den Tanke, at det var egentlig nogle sæere Mennesker, der ønskede denne Lov, men naar de selv vilde betale, og det var noget, som tilfredsstillede deres personlige Trang, vilde han eller de af Retfærdighedshensyn ikke være med til at hindre dem fra at faa Lov til at komme ind i en saadan anerkendt Stilling som den, de krævede ovre i Ryslinge.

Nu er der jo, mener jeg, gjort et Forsøg af det ærede Medlem for Københavns 5te Valgkreds (Borgbjerg) paa at sætte et Skel mellem den Udvikling, der tilkendegiver sig igennem de Love, Rigsdagen tidligere har vedtaget, og saa den Udvikling, der gav sig til Kende i Aarene 1901 og 1903, da der blev lovgivet om Menighedsraadene. Jeg mener nu ikke, det vil lykkes at sætte et saadant Skel. Naar man ser paa, hvad der har været den danske Rigsdags Tanke med at lovgive, som jeg her har omtalt, har det været Omhu for at give de enkelte Lov til at eje deres personlige Udvikling og for ikke at udelukke nogen fra Kirkens Gøder. Men den Tanke, som ligger deri, behøver dog virkelig ikke at udelukke, at Rigsdagen, naar der føles Trang dertil, ogsaa lovgiver om Sognemenighederne og giver dem Rettigheder, som Sognemenighederne hidtil ikke have haft. Det er ikke en Lovgivning, der staar i Modsætning indbyrdes, men Forholdet er det, at til Tider har Livets Udfoldelse krævet en Lovgivning i den ene Retning, og til andre Tider har det krævet Lovgivning i en anden Retning. Det er en parallelt løbende Lovgivning, det er, om jeg maa bruge et Billede, en dobbeltsporet Jernbane, som fører mellem de samme Byer. Man har i alle Tilfælde med Folkekirken at gøre. Men man har i den ene Række af Love med en Udviklingslinie i Folkekirken at gøre og i den anden Række med en anden Udvikling at gøre, nemlig med Folkekirken's Sognemenigheder. Heri er ingen Modsætning. Der er kun dette, at i 1901 og 1903 tog man Sider op, som Rigsdagen ikke tidligere havde haft med at gøre, fordi der havde været større Tavshed indenfor Sognemenighederne end blandt dem, som paa en eller anden Maade vare komne i kirkelig Nødstilstand.

Det ærede Medlem for Københavns 5te Valgkreds (Borgbjerg) udtalte som Slutning — og der var han jo egentlig talt ret højt oppe — at det, som det gjaldt om, var Klarhed i Modsætning til Uklarhed, og han vilde ikke have Sammenblanding, men Renhed. Hvis man nu vilde stille saadanne stærke Krav til en kirkelig Lov-